

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.
(SZTAB GENERALNY)

Warszawa, dn. 11. I. 1921 r.

Oddział II Informacyjny

Nr 1027 / II. B. W. / 6

6434/52

Do

(według rozdzielnika)

Przesyła się przy niniejszem do wiadomości Tłomaczenie mowy tow. Trockiego, wygłoszonej na zebraniu sekretarzy jacejek Organizacji Moskiewskiej, umieszczonej w "Prawdzie" z dn. 30. XI. 20 r.

za zgodność:

w. z. Szefa Wydziału II

(-) Przeździecki

major Szt. Gen.

L. Libecept
Otrzymają:

1. Adjutantura Generalna
2. M. S. Wojsk. - Oddział II Sztabu

NACZELNE DOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA
L. Dz. 6434/52 dn. 12 / I 1921 r.
załoga. Wydział

Sioz4/II RW/6

M O W A T. T R O C K I E G O

wygłoszona na zebraniu sekretarzy ja-
kożek Organizacji Męskiej.

W chwili obecnej frontu już niema. Będę mówił nie o sytuacji
wojskowej, lecz o tem, jak się sytuacja ta przedstawiała w ostatnich
czasach.

Po klęsce Denikina powstał front Wrangla. Front ten został utre-
ty przez resztków z armii Denikina, których wojska nasze z powodu
braku amunicji nie zdołały zniszczyć całkowicie. Wranglę wzmocnił się na
Kaukazie i zapanowała pewna równowaga aż do rozpoczęcia wojny z Pol-
ską. Gdy powstał front polski Wranglę rozpoczął ofensywę od strony
Kaukazu, zajęł część wybrzeża i poszedł na Wschód prawie aż do Taganrogu.
Wojska nasze zajmowały pozycje półkolem, półokrąg ten był prawie dosko-
nale w promieniu 120 do 125 wiersi. Wranglę zajmował środek kręta i do-
kładał do nas prawie na każdym odcinku. Przewaga sytuacji Wrangla sa-
dzała się na tem, że mógł on trzymać swe siły w skupisku. Przez chwilę
zagroźało niebezpieczeństwo, że Wranglę połączy się z polakami oraz
że Wranglę przedrże się na Kaukaz, gdzie połączy się z Gruzją i Armenją
kiedyby nieżność utrzymania pomocy od Anglii i Francji. Wszystkie te mu-
szeliśmy się do utrzymania w pogotewiu wielkich sił na froncie wranglew-
skim. Aby móc uderzyć w kierunku najkrótszym, musieliśmy zdobyć część
terytorjum na lewym brzegu Dniepru.

Tą częścią terytorjum był odcinek Rakówki, który uważaliśmy za
punkt wyjścia dla naszego ataku. Tam skoncentrowaliśmy główną część
naszej piechoty i 1 armję konna.

Wranglę próbował zadać nam klęskę częściową. Przewagą jego
zajmowana przez niego pozycja centralna i doskonała służba wywiadowcza.
Wszędzie tam połączenia. Kapitanumazew napisał, że biali nabyli tę
wiedzę u Niemców w czasie wojny imperjalistycznej. Te dzięki niej
Wranglęmu udało się zadać nam kilka klęsk miejscowych. W chwili kiedy

byli, że tak pewnie przygwoźdzeni do edcinka Rakówki, Wrangl uderzył na wschód, zagrażając Zagłębiu denieckiem. Dowództwo frontu południowego doskonale zrozumiało swoje zadanie i działało w zupełnym porozumieniu z Naczelnym Dowództwem. Krym był bazą Wrangla i gdy uderzał on na wschód lub zachód dążyliśmy do odjęcia jego wojsk od ich głównej bazy. Ale i my nie chcieliśmy rozpraszyć naszych sił. Strategia nasza została uwieczniona powodzeniem.

W walkach decydujących pod Rakówką piechota odegrała główną rolę, ale jak zawsze poprzednio była ona podporządkowana ^{kennicy} kawalerii, tembardziej że u nas piechota w większości swej składa się z wieśniaków i z masy nieuświadomionej pod względem politycznym, podczas gdy w kawalerji są elementy bardziej wykwalifikowane: ona idzie zawsze na czele i ma największe znaczenie. Wejście wojsk naszych na Krym spowodowało walki wprost niewiarogodne ciężkie. Kriwoszejn powiedział w Konstantynopolu że żołnierze nasi bili się po bohaterSKU. Powiedział on również, że rozpeczęliśmy wściekły ogień artyleryjski. To ostatnie niezupełnie odpowiada prawdzie: prawie nie mieliśmy artylerji. Złe drogi nie pozwoliły nam przewieźć ciężką artylerję podczas gdy Wrangel posiadał wystarczającą liczbę dział. Dowódca naszej 30-ej dywizji wahał się, czy należyć iść dalej z samą tylko kawalerją, mając tak słabe podporządki w artylerji. Lecz natychmiast po utrzymaniu telegramu z wiadomością, że 51 dywizja zbliża się do Krymu, 30 dywizja przeszła przez Dniepr i ta operacja zadecydowała o losie kampanji. Zwyciężyliśmy jedynie dzięki bohaterstwu i ofiarności Armji Czerwonej. Cała zdobycz nie została jeszcze obliczona, dotychczas zarejestrowane 52.000 jeńców, 277 dział, ogromną liczbę kulometów, 7 pociągów pancernych, 100 lokomotyw, 32 autemobile, 34 budynków i 7 autemobilów spancerzonych.

Po zlikwidowaniu Wrangla wypłynął na powierzchnię Petlura. O ile pierwszy był legalnym spadkobiercą Denikina, to drugi jest nielegalnym bastardem Pelaki. Miał on 15000 piechoty i 900 kennicy, Nad Wranglem myśmy posiadali przewagę liczebną; wobec Petlury byliśmy w mniejszości, ale zlikwidowanie frontu krymskiego wywarło wielki wpływ moralny, 10 listopada miała miejsce wielka bitwa, 15-e dywizje Petlury były rozbite resztki ich odrzucone do granicy polskiej były rozbrajane przez polaków. Zdebyliśmy wiele trefców. Po rozbięciu Wrangla i Petlury banda Bałachowicza nie ma już najmniejszej nadziei powodzenia. Dzisiaj nie posiada-

my już frontu wojskowego. Komunikaty są już tylko o obrocie zakładów przemysłowych, kolei etc. Wielkim jest naszymi nadziejami z którym stwierdziliśmy że nie ma już wojny ale nie mamy prawa oddawać się ślepej nadziei że ten pokój będzie trwały. Nie my ogłosiłimy pokój; ale nie wiemy z kim będziemy muszeni walczyć. Doświadczenie, powódzenie i emyiki nauki i nas cierpliwości.

Rewolucji międzynarodowa nie wybuchła tak szybko, jakiejmy tego pragnęli nie dziela nas od niej dziesiątki lat, ale także i nie wygodnie. Trudne powiedzieć kiedy wybuchła rewolucja światowa. Dlatego też trudne utrzymywać, że ten lub ów z naszych przeciwników nie zachce iść do wojny. Istnieje jeden punkt czuły, Batum. Przed 18 miesiącami rozpoczęły się negocjacje ce do wydzielenia Batumu. O ile Anglja zajmie Batum, to Gruzja stanie się placówką, gdzie przetrucione zostaną resztki armji Wrangla i w ten sposób na Kaukazie utworzy się nowy rząd. My absolutnie nie chcemy wojny, ale musimy być gotowi. Ważnym punktem nie Batum, ale front kaukaski.

Dyplomacja powiedziała to jasno i debitnie, gdy pytała Lorda Curzona, czy Anglja skłonna jest do zajęcia Batumu. Cóż odpowiedział? Burżuazja międzynarodowa była zdziwiona szybkością z jaką Wranglowi została zadana klęska. Ale po chwilowym zdumieniu znalazła ona nowe hasła dla swej propagandy, burżuazja skierowała ją na nową drogę, mówiąc o naszym rzekomej dążeniu do zatakowania Gruzji. Pod tym względem sytuacja na Kaukazie nie przedstawia się zupełnie dobrze. Grecja i Włochy były narządzone w ręku koalicyi, przeciwko Turcji, dzisiaj dzięki nowym wyborom partja jego jest w mniejszości, co jest karaystnem dla nas, gdyż partja przeciwna idzie przeciwko koalicyi. Anglja i Francja w warunkach obecnych nie mogą oprzeć się na Turcji, ale mogą one przyrzec jej Baku t. j. zapłacić jej naszym kosztem. A więc jasnym jest, że na Kaukazie zagrażają nam niebezpieczeństwa. Ale przy najmniejszym napięciu naszych sił front ten może być w pogotewiu i może być zabezpieczony zarówno z punktu widzenia Batumu jak i na Baku.

Przeanalizujmy się do dzisiejszej ekonomicznej i musimy zredukować armję, ale należy to uczynić tak, by nie zaszkodzić jej, t. j. redukcję zastawiać szczególnie względem sztabów i służby tylowej, która u nas była tak liczna. Dywizje nasze utworzyły się w ogniu walki, w pośpiechu. Trzeba je uporządkować. Możemy zredukować do 2/5 ogólnej jej liczby, zache-

Należy zorganizować kursy dowódców którzy nam mogą dać kilka tysięcy dowódców czerwonych. Gdy zastanowimy wszystkie te braki to latem roku przyszłego będziemy posiadali lepszą armię niż dzisiaj odpetynek, z którego korzystamy nie esłabi ale przeciwnie pogłębili jeszcze wychowanie polityczne naszych jednostek bojowych. Mielibyśmy wielu specjalistów i spore elementy burżuazyjnych ze wsi. Nie zawsze udzielaliśmy im tyle uwagi na wiele zasługiwali ale tam nie miałej jed... i drudzy przeszli na naszą stronę i pedli na pełną walki ramię w ramię z komunistami. W ogólności organizacja armji naszej opiera się na zdrowych zasadach, i tych kilka miesięcy odpety... ku pozwoli nam rozszerzyć nad nią kontrolę organów partyjnych. Należy... część partji która je... w kraju zrozumiała tę część która pracuje w tym... nie ulega wątpliwości że abydzie te części połączą się.

Należy... tam zorganizować jednostki... tam naszych najlepszych żołnierzy... kontakt z... ni, należy skierować najlepszych pracowników do pracy w dziedzinie ekonomicznej i ocenić ludzi na podstawie... w stanie dać... belpikem.

"Prawda" z dn. 30 XI 20 r.

102 7/11 B. W/6

M O W A t. T R O C K I E G O

wygłoszona na zebraniu sekretarzy ja-
czejek Organizacji Męskiej.

W chwili obecnej frontu już nie ma i będę mówił nie o sytuacji
wojskowej, lecz o tem, jak się sytuacja ta przedstawiała w ostatnich
czasach.

Po klęsce Denikina powstał front Wrangla. Front ten został utwo-
rzony przez resztków z armji Denikina, których wojska nasze z powodu
zmęczenia nie zdołały zniszczyć ostatecznie. Wrangel wzmacnił się na
Krymie i zaprowadził pewną równowagę sił aż do rozpoczęcia wojny z Pol-
ską. Gdy powstał front polski Wrangel rozpoczął ofensywę od strony
Krymu, zajął część wybrzeża i poszedł na Wschód prawie aż do Taganrogu.
Wojska nasze zajmowały pozycje półkołem, półokrąg ten był prawie dosko-
naly o promieniu 120 do 125 wiersz. Wrangel zajmował środek koła i do-
cierał do nas prawie na każdym odcinku. Przewaga sytuacji Wrangla za-
sadzała się na tem, że mógł on trzymać swe siły w skupieniu. Przez chwilę
groziło niebezpieczeństwo, że Wrangel połączy się z polakami, oraz
że Wrangel przedrze się na Kaukaz, gdzie połączy się z Gruzją i Armenją,
groziło niebezpieczeństwo otrzymania pomocy od Anglii i Francji. Wszystkie te omu-
żenie nas do utrzymania w pogotewiu wielkich sił na froncie wranglew-
skim. Aby móc uderzyć w kierunku najkrótszym, musieliśmy zdobyć część
terytorjum na lewym brzegu Dniepru.

Tą częścią terytorjum był odcinek Kawkówki, który uważaliśmy za
punkt wyjścia dla naszego ataku. Tam skoncentrowaliśmy główną część
naszej piechoty i I armję konną.

Wrangel spróbował zadać nam klęskę częściową. Przewagą jego
zajmowaną przez siebie pozycje centralna i doskonała służba wywiadowcza.
Wszędzie i w każdym kierunku. Ks. Tumazew napisał, że biali nabyli tę
wiedzę u Niemców w czasie wojny imperjalistycznej. To dzięki niej
Wranglowi udało się zadać nam kilka klęsk miejscowych. W chwili kiedy

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

byli, że tak pewnie przygwożdżeni do odcinka Rakówki, Wrangle uderzył na wschód, zagrażając Zagłębiu denieckiemu. Dowództwo frontu południowego doskonale zrozumiało swoje zadanie i działało w zupełnym porozumieniu z Naczelnym Dowództwem. Krym był bazą Wrangle i gdy uderzał on na wschód lub zachód dążyliśmy do odciążenia jego wojsk od ich głównej bazy. Ale i my nie chcieliśmy rozpraszać naszych sił. Strategia nasza została uwieczniona powodzeniem.

W walkach decydujących pod Rakówką piechota odegrała główną rolę, ale jak zawsze potrzebowała ona poparcia ^{kennicy} ~~kawalerji~~, tembardziej że u nas piechota w większości swojej składa się z wieścian i z masy nieświadomionej pod względem politycznym, podczas gdy w kawalerji są elementy bardziej wykwalfikowane: ona idzie zawsze na czele i ma największe znaczenie. Wejście wojsk naszych na Krym spowodowało walki wprost niewiarogodnie ciężkie. Kriwoszejn powiedział w Konstantynopolu że żołnierze nasi bili się po behatersku. Powiedział on również, że rozpeczęliśmy wściekły ogień artyleryjski. To ostatnie niezupełnie odpowiada prawdzie: prawie nie mieliśmy artylerji. Złe drogi nie pozwoliły nam przewieźć ciężką artylerję podczas gdy Wrangel posiadał wystarczającą liczbę dział. Dowódca naszej 30-ej dywizji wahał się, czy należy iść dalej samą tylko kawalerją, mając tak słabe poparcie w lekkiej artylerji. Lecz natychmiast po utrzymaniu telegramu z wiadomością, że 51 dywizja zbliża się do Krymu, 30 dywizja przeszła przez Dniepr i ta operacja zadecydowała o losie kampanji. Zwyciężyliśmy jedynie dzięki bohaterstwu i ofiarności Armji Czerwonej. Cała zdobycz nie została jeszcze obliczona, dotychczas zarejestrowano 52.000 jeńców, 277 dział, ogromną liczbę kulamietów, 7 pociągów pancernych, 100 lokomotyw, 32 automobile, 34 budynków i 7 automobilów spancerzonych.

Po zlikwidowaniu Wrangle wypłynął na powierzchnię Petlura. O ile pierwszy był legalnym spadkobiercą Denikina, to drugi jest nielegalnym bastardem Pelski. Miał on 15000 piechoty i 900 kennicy, nad Wranglem myśmy posiadali przewagę liczebną; wobec Petlury byliśmy w mniejszości, ale zlikwidowanie frontu krymskiego wywarło wielki wpływ moralny, 10 listopada miał miejsce wielka bitwa, 15-go dywizje Petlury były rozbite resztki ich odrzucone do granicy pelskiej były rozbrajane przez polaków. Zdebyliśmy wiele trefców. Po rozbięciu Wrangle i Petlury banda Bałache-
na już na najmniejszej skali powodzenia. Dniaj nie posiada-

my już frontu wojskowego. Komunikaty są już tylko o obrocie zakładów przemysłowych, kolei etc. Wielkim jest uczucie radości z którym stwierdziliśmy, że niema już wojny, ale nie mamy prawa oddawać się ślepo nadziei, że ten pokój będzie trwał. Nie my zgwałcimy pokój, ale nie wiemy z kim będziemy zmuszeni walczyć. Doświadczenie, powodzenie i empyki nauczyły nas cierpliwości.

Rewolucji międzynarodowa nie wybuchła tak szybko, jakśmy tego pragnęli, nie dziesiątka, nie ed niej dziesiątki lat, ale także i nie tygodnie. Trudne powiedzieć kiedy wybuchnie rewolucja światowa. Dlatego też trudne utrzymywać, że ten lub ów z naszych przeciwników nie zechce znów rozpocząć walki. Istnieje jeden punkt czuły, Batum. Przed 18 miesiącami rozpoczęte zostały pertraktacje ce do wydzierżawienia Batumu. O ile Anglja zajmie Batum, to Gruzja stanie się placówką, gdzie przerzucone zostaną resztki armji Wrangla i w ten sposób na Kaukazie utworzy się nowy wrzód. My abselutnie nie chcemy wojny, ale musimy być gotowi. Ważnym jest nie Batum, ale front kaukaski.

Dyplomacja powiedziała to jasno i dobitnie, gdy pytała się Loris Curzona, czy Anglja skłonna jest do zajęcia Batumu. Cóż oznacza ta odpowiedź? Burżuazja międzynarodowa była zdziwiona szybkością z jaką Wranglowi została zadana klęska, ale po chwilowym zdumieniu znalazła ona nowe hasła dla swej propagandy, burżuazja skierowała ją na nową drogę, mówiąc o naszym raekemem dążeniu do zaatakowania Gruzji. Pod tym względem sytuacja na Kaukazie nie przedstawia się zupełnie dobrze. Grecja Venizelesa była narzędziem w ręku koalicji, przeciwko Turcji, dzisiaj dzięki nowym wyberom partja jego jest w mniejszości, co jest korzystnem dla nas, gdyż partja przeciwna idzie przeciwko koalicji. Anglja i Francja w warunkach obecnych nie mogą eprzeć się na Turcji, ale mogą one przyrzec jej Baku t.j. zapłacić jej naszym kosztem. A więc jasnem jest, że na Kaukazie zagrażają nam niebezpieczeństwo. Ale przy najmniejsem napięciu naszych sił front ten może być w pegetwii i może być zabezpieczony ^{zarówno} ~~zarówno~~ ze względu na Batum jak i na Baku.

Przenesimy się do dziedziny ekonomicznej i musimy zredukować armję, ale należy to uczynić tak, by nie zaszkodzić jej, t.j. redukcję zastępować szczególnie względem sztabów i służby tyłowej, która u nas była tak liczna. Dywizje nasze utworzyły się w ogniu walki, w pośpiechu. Trzeba je dzisiaj uporzędkować. Możemy zredukować do 2/5 ogólnej jej liczby, zacho-

Należy zorganizować kursy dowódców któreby nam mogły dać kilka tysięcy dowódców czerwonych. Gdy zastanujemy wszystkie te środki to latem roku przyszłego będziemy posiadali lepszą armię niż dzisiaj. Odpczynek, którego korzystamy nie esiahi ale przeciwnie pogłubi jeszcze wychowanie polityczne naszych jednostek bojowych. Mielismy wielu specjalistów i spore elementy burżuazyjnych ze wsi. Nie zawsze udzielaliśmy im tyle uwagi na wiele zasługowali, ale tam nie mniej jedn. i drugiej przeszli na naszą stronę i padli na polu walki, ramię w ramię z komunistami. W ogólności organizacja armji naszej opiera sie na zdrowych zasadach, i tych kilka mies. cy odpo. ku pozwoli nam rozszerzyć nad nią kontrolę organów partyjnych. Należy wydzielić część partji, która je i w armji rozumiała tę część która prac. w tym i nie daleko wtpliwosci ze ebydnie te części połączą się.

Na jej podstawie w. ta uwaga następ. denieckiemu należy tam zorganizować jednocześnie przydziałe 6 grup, które należy posłać tam naszych najlepszych żołnierzy. Należy nawiązać ściśle kontakt z wy. wykata mi, należy skierować najlepszych pracowników do pracy w dziedzinie ekonomicznej i oceniać ludzi na podstawie tego, co są oni w stanie dać re-
kretarom.

'Prasa' z dn. 30. XI. 20 r.

59